

Громадська організація “Міжнародна асоціація науковців”
Національний університет “Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка”
кафедра економіки, підприємництва та маркетингу

Київський національний університет

імені Тараса Шевченка

кафедра ядерної фізики та високих енергій

Національний університет харчових технологій

кафедра жирів, хімічних технологій харчових добавок та косметичних засобів

Громадська організація

“Європейська Асоціація Економістів”

Лодзький університет (Польща)

Варшавська школа економіки (Польща)

Національний технологічний інститут Мотилала Неру Аллахабад (Індія)

Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія)

Університет менеджменту безпеки в Кошицях (Словаччина)

МАТЕРІАЛИ
IV заочної Міжнародної
науково-практичної конференції
“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: РЕАЛІЇ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ”

11 листопада 2025 року,
м. Київ

2025

УДК 330.16:316.46

Чижевська Марина Борисівна

к.е.н., доц.

Національний університет “Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка”,
м. Полтава

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1637-9564>

Шевченко Тетяна Костянтинівна

Національний університет “Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка”

ДОВІРА ЯК ФАКТОР СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Maryna Chyzhevskа, Tetiana Shevchenko

TRUST AS A FACTOR OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT

У сучасних умовах зростаючої взаємозалежності суспільств довіра стає одним із ключових чинників соціально-економічного розвитку. Вона визначає рівень взаємодії між громадянами, бізнесом і державними інституціями, впливає на ефективність економічних процесів, соціальну згуртованість і стабільність суспільства.

Поведінкова економіка пояснює довіру як форму очікуваної взаємності, що стимулює кооперацію та знижує транзакційні витрати. Країни з високим рівнем суспільної довіри, як правило, демонструють вищі темпи економічного зростання, більшу інноваційну активність і ефективніше функціонування соціальних інститутів.

Дослідження феномену довіри має не лише теоретичне, а й практичне значення. Розуміння механізмів її формування дозволяє розробляти ефективні соціально-економічні політики, що сприяють підвищенню громадської участі, зменшенню нерівності та покращенню добробуту населення.

Проблематика довіри набула особливої актуальності після появи теорії соціального капіталу. Сучасні дослідження довіри в контексті соціального капіталу розглядають її як багатовимірне явище, яке охоплює міжособистісну, інституційну та узагальнену довіру. Міжособистісна довіра базується на взаємних очікуваннях і моральних нормах поведінки між людьми. Інституційна довіра формується щодо державних органів, правової системи, ЗМІ, бізнесу тощо. У свою чергу, узагальнена довіра визначає загальний рівень соціальної згуртованості й готовності до кооперації у суспільстві.

На макрорівні рівень довіри тісно пов'язаний із якістю врядування та рівнем корупції. В країнах із високою довірою спостерігається стабільні темпи зростання ВВП, менша нерівність та вищий рівень добробуту громадян [1].

Отже, довіра є не лише моральним чи соціальним, але й економічним активом, що визначає продуктивність суспільства. Довіра сприяє розвитку підприємництва, інновацій та зниженню транзакційних витрат у бізнесі. Підприємства, що функціонують у середовищі високої довіри, мають більшу

гнучкість, меншу потребу в надмірних контрактах і судових механізмах контролю.

Реформи державного управління, цифровізація, процеси децентралізації та інтеграції України до ЄС неможливі без формування інституційної довіри. За дослідженнями українських науковців, саме низький рівень соціальної довіри гальмує розвиток соціального капіталу та ефективність економічних перетворень [2].

Водночас дослідження демонструють позитивні тенденції. Зокрема, розвиток громадського сектору, волонтерського руху та ініціатив під час воєнних і кризових періодів сприяв зростанню горизонтальної довіри між громадянами. Ця довіра стає основою нових форм економічної самоорганізації – соціального підприємництва, кооперації, краудфандингових платформ. В таких випадках довіра виступає не лише наслідком, а й передумовою відновлення економічного потенціалу.

Зростання ролі цифрових технологій також вносить нові аспекти у формування довіри. Онлайн-взаємодія потребує специфічних механізмів перевірки надійності, репутації, прозорості. Економіка довіри у цифровому вимірі базується на відгуках, рейтингах, блокчейн-технологіях та соціальних мережах, що формують нову парадигму соціальної взаємодії. Проте, як зазначають дослідники OECD, цифрова довіра не може замінити базову соціальну довіру – навпаки, вона залежить від неї [3].

Таким чином, довіра є не лише моральною чи соціальною категорією, а потужним економічним ресурсом, невід’ємною умовою ефективного функціонування суспільства та економіки. Вона сприяє формуванню стабільних інституцій, зменшенню транзакційних витрат, розвитку інновацій, підвищенню конкурентоспроможності країни. Її формування потребує системної політики, спрямованої на підвищення прозорості влади, захист прав власності, розвиток громадянської участі та соціальної відповідальності бізнесу.

Список використаних джерел

1. Vjørnskov C. Social trust and patterns of growth. *Southern Economic Journal*, 2022. p. 216-237. URL: <https://doi.org/10.1002/soej.12590>
2. Кожемякіна О.М. Довіра та соціальний капітал: просторова ціннісно-нормативна інтерпретація. *Демографія та соціальна економіка*. № 1(26), 2016. С. 118-131.
3. Людовик О.Є. Соціальний капітал та довіра: особливості дослідження на теренах України. *Одеса : Національний університет “Одеська юридична академія”*, 2017. С. 148-150.